

VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE GESCHILLENRAAD VOOR RADIO EN TELEVISIE

Rolnummer: 39
Beslissing nr.: 16/2001
van 3 oktober 2001

BESLISSING

Inzake: VLAAMS BLOK en F. VANHECKE tegen VRT

Procedure

1. Met een ter post aangetekende brief van 27 juni 2001 hebben VLAAMS BLOK en de heer F. Vanhecke, wonende te 8310 Brugge, J. Van Belleghemstraat 1, tegen de VRT een klacht ingediend die betrekking heeft op het programma 'De Zevende Dag' uitgezonden op 17 juni 2001 om 11 uur. Het hoofdthema van dat programma werd aangekondigd als een evaluatie van twee jaar paars-groen regeringsbeleid in een debat met de partijvoorzitters. De klager situeert zijn klachten in een algemener kader, met name de ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok op televisie, op de VRT-netten in het bijzonder. Het specifieke kader van hun klacht is 'De Zevende Dag' van 17 juni 2001, met name het feit dat zij niet waren uitgenodigd voor dit debat. Hij voert de schending aan van artikel 23 van het omroepdecreet en verzoekt de Geschillenraad de VRT de verplichting op te leggen om de uitspraak uit te zenden in de vorm en op het tijdstip dat hij bepaalt.

2. Bij brief van 9 juli 2001 heeft de VRT gereageerd op voormelde klacht.

3. Met ter post aangetekende brief van 19 september 2001 werden de klager en de verwerende partij uitgenodigd voor de hoorzitting van 3 oktober 2001.

4. Op 3 oktober 2001 heeft de Geschillenraad beide partijen in hun betoog en verweer gehoord, de klager in persoon en bijgestaan door G. Annemans, fractievoorzitter Vlaams Blok in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, en W. Van Osselaer, medewerker van de Vlaams Blok-fractie in het Vlaams Parlement, de VRT vertegenwoordigd door mevrouw L. Vercruyse, hoofd van de juridische dienst en mevrouw S. Coppieters, juridisch adviseur.

Bevoegdheid van de Geschillenraad en ontvankelijkheid van de klacht.

5. In de brief van 9 juli 2001 verwijst de VRT wat de ontvankelijkheid en de grond van de zaak betreft naar zijn argumentatie over de klacht van de heren Dewinter en Vanhecke van 23 mei 2001. De verwerende partij betwist de bevoegdheid van de Geschillenraad en om tal van redenen ook de ontvankelijkheid van de klacht.

5.1. Volgens de VRT is de Geschillenraad niet bevoegd om zich uit te spreken over klachten die worden ingediend door politieke partijen of door erkende politieke fracties in het Vlaams Parlement.

Zoals de Geschillenraad in een vroegere beslissing reeds stelde, kunnen "uit het niet-aannemen door de Vlaamse Raad van bepaalde initiatieven omtrent het klachtrecht van poli-

tieke fracties in zake uitzendingen van radio en televisie (VI. R., Gedr. St., B.Z. 1992, nr. 157/6 en 1992-1993, nr. 331) betreffende de bevoegdheid van de Geschillenraad geen conclusies worden getrokken” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995).

5.2. De klacht is volgens de VRT niet ontvankelijk in de mate dat zij betrekking heeft op uitzendingen die van meer dan 15 dagen voor het indienen ervan dateren.

Aangezien artikel 116*octies decies*, § 2, van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie (hierna: omroepdecreet) stipuleert dat een klacht binnen 15 dagen na de datum van de uitzending van het programma moet worden ingediend, is de opmerking van de VRT gegrond. De klacht wordt daarom alleen onderzocht in de mate dat hij betrekking heeft op ‘De Zevende Dag’ van 17 juni 2001.

Wel heeft de Geschillenraad in een vroegere beslissing aanvaard “dat, bij het beoordelen van een klacht wegens een beweerde discriminatie in een bepaalde programma-opbouw, de Geschillenraad, binnen de grenzen van zijn bevoegdheid vermag rekening te houden met de inhoud van de programma’s over een langere referentieperiode dan vijftien dagen, op de uitdrukkelijke voorwaarde evenwel dat de klacht gericht is tegen en grond vindt in een programma dat uitgezonden is in de periode van veertien dagen die de dag van het indienen van de klacht voorafgaat” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995).

5.3. De VRT meent dat de klacht als een klacht van het Vlaams Blok is te beschouwen, waarbij de vraag rijst of de heer Vanhecke, partijvoorzitter, namens deze feitelijke vereniging kan optreden. Volgens de verwerende partij wordt een feitelijke vereniging in beginsel vertegenwoordigd door alle leden, gezamenlijk optredend.

De Geschillenraad stelt vast dat de klager zowel in eigen naam als in naam van het Vlaams Blok optreedt. In de klachtbrief luidt het: *Ik meen dat door een dergelijke ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok in de programmatie van 'De Zevende Dag' in het algemeen en de uitzending van 17 juni in het bijzonder mijn partij en ikzelf, als voorzitter van het Vlaams Blok ernstig schade kunnen lijden op electoraal vlak. Het Vlaams Blok kan ernstig schade lijden, aangezien de standpunten van het Vlaams Blok zo onvoldoende bekend kunnen raken bij het grote publiek en het publiek kan hierdoor zelfs de indruk krijgen dat het Vlaams Blok géén standpunt inneemt betreffende de thema's die in de uitzending aan bod komen. Ikzelf zal dan ook ernstige schade lijden omdat hierdoor mijn positie als voorzitter in het gedrang komt.*

Alhoewel een feitelijke vereniging geen rechtspersoonlijkheid heeft en dus in beginsel juridisch niet bestaat, worden zowel door de wetgever als in de rechtspraak uitzonderingen op deze regel aanvaard, onder meer voor politieke partijen (zie bv. Arbitragehof, arrest nr. 23/99, 24 februari 1999 en Raad van State, Moulin en De Coninck, nr. 11.749, 6 april 1966). De Geschillenraad ziet niet in waarom een politieke partij wiens verkozenen in het parlement een erkende politieke fractie vormen, als zodanig verstoken zou moeten blijven van het klachtrecht bedoeld in artikel 116*octies decies*, § 2, van het omroep-decreet. Er moet trouwens worden vastgesteld dat de VRT, voor het werven van de personen die bereid zijn om deel te nemen aan programma’s waarin politieke onderwerpen aan bod komen, geregeld contact opneemt met personen die in een politieke partij een beleidspolitieke rol vervullen of die, voor de door die partij voorgestane maatschappelijke visie, geacht worden representatief te zijn; dat uit die gang van zaken blijkt dat door de VRT politieke partijen als dusdanig bij onder andere ‘De Zevende Dag’ betrokken worden of betrokken kunnen worden. Om al deze redenen dient

een politieke partij bekwaam te worden geacht om een klacht in de zin van voormelde decretale bepaling in te dienen.

Een andere vraag is echter of de partijvoorzitter in naam van de feitelijke vereniging Vlaams Blok kan optreden. Dit is slechts het geval indien hij daartoe uitdrukkelijk is gemachtigd door de leden van de vereniging, bijv. indien de statuten dit bepalen. Bij de klacht is geen machtiging gevoegd en ook de voorgelegde statuten doen niet ervan blijken dat de voorzitter uitdrukkelijk gemachtigd is om namens de vereniging klacht in te dienen. De klacht dient derhalve als niet ontvankelijk te worden beschouwd voor zover de heer F. Vanhecke optreedt namens het Vlaams Blok.

5.4. De VRT stelt dat niet bewezen is dat de klager geschaad is door de kwestieuze uitzending, zelfs niet door de beweerde ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok de jongste jaren in de informatieve programma's van de VRT, omdat dit niet geleid heeft tot een verzwakking van de partij of een verminderd electoraal succes.

Aangezien de klacht niet ontvankelijk is in zoverre hij namens het Vlaams Blok is ingediend, moet het belang in hoofde van die klagende partij niet worden onderzocht.

Wat het belang in hoofde van de klager F. Vanhecke betreft, moet worden vastgesteld dat het een wezenskenmerk van politieke mandatarissen is te streven naar de verspreiding van hun ideeën bij het publiek over de organisatie van het maatschappelijk leven. In dit opzicht berokkent het niet aan het woord laten hun een nadeel omdat niet de kans wordt gegeven tot verspreiding van de door hen voorgestane ideeën.

Gegrondheid van de klacht

6.1. De klager voert aan dat *althoewel het Vlaams Blok bij de laatste parlementsverkiezingen meer stemmen behaalde dan SP, VU en Agalev, zowel voor de Kamer en de Senaat als voor het Vlaams Parlement en ook over meer zetels beschikt in deze verschillende parlementen werd het Vlaams Blok niet uitgenodigd. Nochtans is het Vlaams Blok een democratische partij met een gedegen parlementaire werking die eveneens haar standpunten wenst te verkondigen over het paars-groene regeringsbeleid. Bovendien worden CVP en VU in de uitzending meermaals naar voor geschoven als zijnde 'dé oppositie', alsof dit de enige oppositiepartijen zijn, zonder Vlaams Blok te vermelden. Het Vlaams Blok lijkt gewoon niet te bestaan volgens de journalisten van De zevende dag.* Door aldus te handelen zou de redactie op manifeste wijze de onpartijdigheid schenden neergelegd in artikel 23 van het omroepdecreet. Een essentieel aspect van deze onpartijdigheid zou de verplichting zijn om bij materies waarin de publieke opinie is verdeeld op evenwichtige wijze alle relevante opinies aan bod te laten komen.

De klager refereert op de hoorzitting, bij monde van de heer G. Annemans, ook aan een document dat als titel draagt: de VRT en de democratische samenleving. De klager is ervan overtuigd dat uit dit document de duidelijke intentie van de VRT zou blijken zijn partij in informatieve programma's te discrimineren. Hij aanziet dit document als een bekentenis van de VRT van de gegrondheid van zijn klacht.

6.2. De VRT verzet zich tegen “een proportionele, mathematische indeling van de zendtijd”, waarbij elke partij in verhouding tot haar electoraal resultaat aan bod zou moeten komen. De omroep acht dit niet te verzoenen met het recht op vrije meningsuiting en de redactionele vrijheid. Voorts wijst de VRT erop dat indien de Geschillenraad dit uitgangspunt van de klager

aanvaardt, zij de VRT medeplichtig zou kunnen maken aan het plegen van persmisdrijven, althans in de hypothese dat het Vlaams Blok zou worden veroordeeld op basis van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden.

De VRT wijst er verder op dat zij als openbare omroep krachtens artikel 8, § 3, van het omroepdecreet de opdracht heeft bij te dragen tot “een democratische en verdraagzame samenleving” en via de programma’s ook “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”. Volgens haar leidt dit tot de conclusie dat zij niet anders kan *‘dan alle gedachtenstromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting’*. Zij zegt wel de plicht te hebben *‘te berichten over standpunten en manifestaties die aan de basis liggen van maatschappelijk relevante nieuwsfeiten’*, maar meent dat *‘de selectie van items en eventuele gasten (...), behoort tot de redactievrijheid en (de) decretaal vastgelegde autonomie van de VRT’*.

Specifiek met betrekking tot het kwestieuze debat stelt de VRT dat *in de betrokken uitzending van De Zevende Dag het geenszins de bedoeling was een debat met alle partijen te organiseren over het tweejarig beleid van de paars-groene meerderheid, maar een debat waarin de klemtoon werd gelegd enerzijds op de felle discussies binnen de meerderheid zelf en anderzijds op het feit dat de grootste oppositiepartij, na jaren van regeringsdeelname, er maar moeilijk in slaagde om een doeltreffende oppositie te voeren. Bijgevolg koos de VRT-nieuwsdienst voor een debat met de partijvoorzitters van alle meerderheidspartijen aangevuld met de voorzitter van de grootste oppositiepartij.*

Met betrekking tot het hoger vermelde document stelt de VRT dat het een interne nota betreft die niet bedoeld was om in de actuele lezing openbaar te worden gemaakt.

6.3.1. Geen enkele wettelijke bepaling of deontologische regel legt de door de klager bepleite strikt mathematische verdeling van de zendtijd op voor de informatieve programmaonderdelen of programma’s van de nieuwsdienst, op basis van het stemmenpercentage behaald bij de laatste verkiezingen voor de parlementaire instellingen.

Een dergelijke verdeling zou overigens in strijd zijn met het beginsel van de programmatievrijheid die aan de VRT wordt verleend door artikel 7 van het omroepdecreet en de waarborg voor redactionele onafhankelijkheid van de nieuwsdienst waarin artikel 23, § 1, van het omroepdecreet voorziet. Die vrijheid is echter niet onbeperkt, zoals uit artikel 23 van het omroepdecreet blijkt. Zo verplicht die bepaling de VRT om, op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in de uitgezonden programma’s elke vorm van discriminatie te weren.

6.3.2. Daarnaast heeft de decreetgever de openbare-omroepopdracht ook inhoudelijk omschreven. Artikel 8 van het omroepdecreet bepaalt in dit verband onder meer dat “de programma’s moeten bijdragen tot de verdere ontwikkeling (...) van een democratische en verdraagzame samenleving” en “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”. Daaruit leidt de VRT af dat hij “als openbare omroep (...) bijgevolg niet anders (kan) dan alle gedachtenstromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting”.

In dit geval heeft de klacht betrekking op een onderdeel van het programma ‘De Zevende Dag’ waarin een debat werd gehouden over het gevoerde beleid in het algemeen. De Geschillenraad stelt vast dat de VRT niet aantoont dat dit onderwerp rechtstreeks verband houdt met

discriminatie en sociale uitsluiting, noch dat het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok, deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting. De VRT kon bijgevolg niet op die grond de klager of een andere vertegenwoordiger van de partij van de klager uit het debat weren.

6.3.3. Krachtens artikel 116*octies decies*, § 1, eerste lid, van het omroepdecreet doet de Geschillenraad uitspraak over individuele betwistingen gerezen naar aanleiding van de toepassing van de hierin genoemde bepalingen van dit decreet. § 2 van dit artikel voegt hieraan toe dat slechts betwistingen naar aanleiding van de uitzending van een programma door de Geschillenraad in behandeling kunnen worden genomen. Hieruit volgt dat de beoordeling van het algemeen beleid van de VRT niet behoort tot de bevoegdheid van de Geschillenraad, ook niet dat met betrekking tot de verplichtingen opgelegd door de artikelen 23, § 1 en 78, § 2, van het omroepdecreet.

6.3.4. Politieke debatten, zoals ze in 'De Zevende Dag' worden georganiseerd zijn informatieve programma's in de zin van artikel 23, § 1, tweede lid, van het omroepdecreet. Ze hebben een bijzondere betekenis, omdat niet zelden deze debatten zelf nieuwsfeiten worden, waarover in nieuwsuitzendingen op radio en televisie en in de geschreven pers wordt bericht. Krachtens artikel 23, § 1 van het omroepdecreet mag hun opbouw geen aanleiding geven tot discriminatie tussen ideologische en filosofische strekkingen en zij moeten onpartijdig worden georganiseerd. Ook wanneer voor een debat beroep wordt gedaan op politieke mandatarissen beschikt de nieuwsdienst over een ruime vrijheid bij de selectie van de uitgenodigde gasten, hetzij in functie van hun verantwoordelijkheden of van hun persoonlijkheid, hetzij als vertegenwoordiger van een politieke strekking.

Die laatste vrijheid is evenwel in het licht van het verbod van discriminatie en de plicht van onpartijdigheid niet onbegrensd. De selectie die wordt gemaakt, moet op een redelijke en objectieve manier journalistiek en inhoudelijk kunnen worden verantwoord in functie van het gekozen onderwerp. Zo moeten onder meer vertegenwoordigers van partijen, waarvan het bekend is dat hun standpunt minder relevant is met betrekking tot het onderwerp van het debat, niet systematisch worden uitgenodigd. Ook de rechtstreekse tussenkomsten van politici in andere informatieve programma's rond het tijdstip van een debat over een actueel onderwerp kunnen de selectie verantwoorden. De beperking van het aantal deelnemers kan rechtmatig ingegeven zijn door de zorg om de duidelijkheid en de overzichtelijkheid van het programma. Dit zijn slechts enkele voorbeelden om aan te tonen dat niet voor elk debat alle politieke partijen moeten worden uitgenodigd.

Het komt de Geschillenraad niet toe bij de beoordeling van deze selectie zich in de plaats te stellen van de nieuwsdienst. Wanneer één of meer politieke strekkingen niet worden uitgenodigd tot deelname aan een politiek debat over een bepaald onderwerp, is er slechts sprake van discriminatie of partijdigheid, indien voor deze selectie kennelijk geen redelijke en objectieve verantwoording wordt gegeven.

6.3.5. De VRT verantwoordt de selectie voor het kwestieuze debat naar aanleiding van twee jaar paars-groen beleid van 17 juni 2001 met de redenen geciteerd onder nr. 6.2. De aankondiging aan de pers van dit debat was als volgt geformuleerd: *Paarsgroen is halfweg. Twee jaar geleden trad een nieuwe regering aan, met een volstrekt nieuwe samenstelling, en boordevol plannen. Er zou een frisse wind waaien door het land. Wat is daar totnogtoe van gekomen? Is dit inderdaad een regering van veel geblaat en weinig wol, zoals de oppositie beweert? Of kan ze wel degelijk een goed tussentijds rapport voorleggen? En hoe zit het met de*

twee komende jaren van deze legislatuur? Een debat met partijvoorzitters...(volgen de namen van de vijf uitgenodigde voorzitters).

De door de VRT gegeven verantwoording de partijvoorzitter van het Vlaams Blok niet uit te nodigen, wordt niet bevestigd door het debat. De beweerde felle discussies binnen de meerderheden (respectievelijk op federaal en op Vlaams niveau) en het beweerde falen van de CVP als grootste oppositiepartij verklaren met name niet waarom de voorzitter van de VU wel en die van het Vlaams Blok niet werd uitgenodigd. Immers vrijwel alle aangesneden onderwerpen hadden betrekking op bevoegdheden van de federale overheid (het begrotings-, fiscaal en sociaal beleid) en de moderatoren verwijzen steeds naar de regering in het enkelvoud. Op dit niveau is de Volksunie een oppositiepartij en niet de grootste. Wanneer voorzitters van de meerderheid verwijzen naar realisaties en plannen van de regering op Vlaams niveau, verklaart de voorzitter van de Volksunie: *Ik ben hier uitgenodigd voor een debat tussen de federale oppositie en de federale meerderheid.*

6.3.6. Uit de praktijk van deze debatten blijkt dat de moderator de behandelde thema's aanbrengt en het debat leidt, zodat het risico van de eventuele verkondiging van standpunten in strijd met de opdracht van de VRT, neergelegd in artikel 8, § 3 van het omroepdecreet, door de VRT zelf kan worden vermeden.

6.3.7. Om deze redenen was het niet uitnodigen van de voorzitter van Vlaams Blok voor dit debat, niet redelijk verantwoord.

6.3.8. Aangezien bij ontstentenis van een uitspraak van de Geschillenraad op het ogenblik van de gewraakte uitzending nog geen duidelijkheid bestond over het hiervoor beslechte geschilpunt en mede gelet op het uitermate complexe karakter van de problematiek, acht de Geschillenraad het in dit geval niet aangewezen om een sanctie op te leggen op grond van artikel 116octies decies van het omroepdecreet.

OM DIE REDENEN:

DE VLAAMSE GESCHILLENRAAD,

verklaart de klacht gedeeltelijk ontvankelijk en gegrond.

Aldus te Brussel uitgesproken op 3 oktober 2001 door de Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie, samengesteld uit O. Grawet, voorzitter, K. Rimanque, ondervoorzitter, J. Baert, K. Luyckx, J. Vandyck, M. Van Liedekerke, M. Van Nieuwenborgh en E. Verstraete.

Voor de afwezige voorzitter,
de ondervoorzitter

De griffier

K. RIMANQUE

M. CHATELET